Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 5. júna 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Sociálne zabezpečenie — Nariadenie (ES) č. 883/2004 — Článok 19 ods. 1 a článok 20 ods. 1 a 2 — Nariadenie (ES) č. 987/2009 — Článok 11 — Štátny príslušník členského štátu poistený v štáte bydliska — Postihnutie vážnou a náhlou chorobou v čase dovolenky v druhom členskom štáte — Osoba nútená zostať v tomto druhom štáte jedenásť rokov z dôvodu svojej choroby a dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti v blízkosti miesta, kde býva — Poskytovanie vecných dávok v tomto druhom štáte — Pojmy ‚bydlisko' a ‚pobyt'"

Vo veci C-255/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím High Court (Írsko) z 3. mája 2013 a doručený Súdnemu dvoru 13. mája 2013, ktorý súvisí s konaním:

I

proti

Health Service Executive,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia M. Safjan (spravodajca), J. Malenovský, A. Prechal a K. Jürimäe,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 29. januára 2014,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— I, v zastúpení: F. Callanan a L. McCann, SC, a G. Burke, barrister, ktorých splnomocnil C. Callanan, solicitor,

— Health Service Executive, v zastúpení: S. Murphy, SC, ktorého splnomocnil A. Cox, solicitors,

— Írsko, v zastúpení: A. Joyce a E. Mc Phillips, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci G. Gilmore, barrister,

— grécka vláda, v zastúpení: T. Papadopoulou, splnomocnená zástupkyňa,

* Jazyk konania: angličtina.

— holandská vláda, v zastúpení: M. Bulterman a C. Schillemans, splnomocnené zástupkyne,

— Európska komisia, v zastúpení: D. Martin a J. Tomkin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 20. marca 2014,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 19 ods. 1 a článku 20 ods. 1 a 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi pánom I, írskym štátnym príslušníkom, a Health Service Executive (riaditeľstvo verejného zdravia, ďalej len „HSE“) vo veci jeho odmietnutia dodatočne obnoviť pánovi I formulár E 112 na pokrytie nákladov súvisiacich s liečbou, ktorá sa mu poskytuje v Nemecku.

Právny rámec

Nariadenie (EHS) č. 1408/71

3 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35), bolo nahradené nariadením č. 883/2004.

4 V súlade s článkami 91 a 97 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia č. 883/2004 (Ú. v. EÚ L 284, s. 1) sa nariadenie č. 883/2004 stalo uplatniteľným 1. mája 2010, odkedy bolo nariadenie č. 1408/71 zrušené.

5 Článok 1 nariadenia č. 1408/1971 obsahoval tieto definície:

„Na účely tohto nariadenia

…

h) *bydlisko* znamená zvyčajné bydlisko,

i) *pobyt* znamená prechodné bydlisko,

…“

6 Článok 22 tohto nariadenia pod názvom „Pobyt mimo príslušného štátu – návrat do miesta bydliska v inom členskom štáte alebo jeho zmena do iného členského štátu počas choroby alebo materstva – potreba odchodu do iného členského štátu za vhodným ošetrením“ v odseku 1 stanovoval:

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá spĺňa podmienky právnych predpisov príslušného štátu na nárok na dávky, pričom, ak je to vhodné, zohľadnia sa ustanovenia článku 18:

a) ktorej stav si vyžaduje okamžité dávky počas pobytu na území iného členského štátu,

alebo

b) ktorá po získaní nároku na dávky uhraditeľné príslušnou inštitúciou má povolenie tejto inštitúcie na návrat na územie členského štátu, kde má bydlisko, alebo preložiť svoje bydlisko na územie iného členského štátu,

alebo

c) ktorá má povolenie príslušnej inštitúcie odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostal ošetrenie primerané jeho stavu,

má nárok:

i) na vecné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie inštitúciou miesta pobytu alebo bydliska v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia tak, akoby bol u nej poistený. Dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa však spravuje právnymi predpismi príslušného štátu;

ii) na peňažné dávky poskytované príslušnou inštitúciou v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje. Na základe dohody medzi príslušnou inštitúciou a inštitúciou miesta pobytu alebo bydliska môže takéto dávky v súlade s ustanoveniami právnych predpisov príslušného štátu poskytovať inštitúcia miesta pobytu alebo bydliska v mene príslušnej inštitúcie.“

Nariadenie (EHS) č. 574/72

7 Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia č. 1408/71 (Ú. v. ES L 74, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83), bolo nahradené nariadením č. 987/2009, ktoré sa v súlade s jeho článkom 97 stalo uplatniteľným 1. mája 2010.

8 Článok 21 nariadenia č. 574/72 nazvaný „Vecné dávky v prípade pobytu v inom členskom štáte, ako je príslušný štát – Iní pracovníci ako tí, na ktorých sa vzťahuje článok 20 vykonávacieho nariadenia alebo samostatne zárobkovo činné osoby“ v odseku 1 uvádzal:

„Aby zamestnaná osoba alebo samostatne zárobkovo činná osoba získala vecné dávky podľa článku 22 ods. 1 písm. a) bod i) nariadenia [č. 1408/71]…, predkladá inštitúcii miesta pobytu potvrdenie osvedčujúce, že je oprávnená na vecné dávky. V tomto potvrdení, ktoré na žiadosť pracovníka vydá príslušná inštitúcia podľa možnosti ešte pred jeho odchodom z územia členského štátu, v ktorom má bydlisko, sa uvedie najmä, ak je to potrebné, maximálny čas, počas ktorého sa vecné dávky môžu poskytovať podľa právnych predpisov príslušného štátu. Ak pracovník uvedené potvrdenie nepredloží, inštitúcia miesta pobytu ho získa priamo od príslušnej inštitúcie.“

9 Na základe článku 2 ods. 1 nariadenia č. 574/72 správna komisia pre sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov upravená v článku 80 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 prijala vzor osvedčenia podľa článku 22 ods. 1 písm. a) bodu i) tohto posledného uvedeného nariadenia, a to formulár E 111. Tento formulár bol nahradený od 1. júna 2004 európskym preukazom zdravotného poistenia.

10 Okrem toho táto správna komisia prijala vzor osvedčenia podľa článku 22 ods. 1 písm. c) bodu i) nariadenia č. 1408/71, a to formulár E 112. Tento formulár bol od 1. mája 2010 nahradený formulárom S 2.

Nariadenie č. 883/2004

11 Odôvodnenia 3 a 15 nariadenia č. 883/2004 znejú:

„(3) [Nariadenie č. 1408/71] bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb;

…

(15) je potrebné, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekrývaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť“.

12 Článok 1 nariadenia č. 883/2004 nazvaný „Definície“ stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia:

…

j) ‚bydlisko‘ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva;

k) ‚pobyt‘ znamená prechodné bydlisko;

…

va) ‚vecné dávky‘ sú:

i) v zmysle hlavy III kapitoly 1 (nemocenské dávky, dávky v materstve a rovnocenné dávky v otcovstve) vecné dávky ustanovené v právnych predpisoch členského štátu, ktoré sú určené na poskytnutie, sprístupnenie alebo priame zaplatenie zdravotnej starostlivosti a doplnkových výrobkov a služieb zdravotnej starostlivosti, alebo na preplatenie nákladov na zdravotnú starostlivosť; zahŕňajú aj vecné dávky dlhodobej starostlivosti;

…“

13 Článok 11 uvedeného nariadenia, ktorý sa nachádza v jeho hlave II nazvanej „Určenie príslušnosti právnych predpisov“, v odsekoch 1 a 3 stanovuje:

„1. Osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou

…

3. Pokiaľ články 12 až 16 neustanovujú inak:

a) osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu;

b) štátny zamestnanec podlieha právnym predpisom členského štátu, ktorého správa ho zamestnáva;

c) osoba prijímajúca dávku v nezamestnanosti v súlade s článkom 65 podľa právnych predpisov členského štátu bydliska podlieha právnym predpisom tohto členského štátu;

d) osoba povolaná alebo opätovne povolaná na výkon služby v ozbrojených silách alebo civilnej služby členského štátu podlieha právnym predpisom tohto členského štátu;

e) ktorákoľvek iná osoba, na ktorú sa písm. a) až d) nevzťahujú, podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia tohto nariadenia zaručujúce tejto osobe dávky podľa právnych predpisov jedného alebo viacerých členských štátov.“

14 Články 19 a 20 toho istého nariadenia sa nachádzajú v jeho hlave III nazvanej „Osobitné ustanovenia súvisiace s osobitnými kategóriami dávok“ a sú súčasťou kapitoly 1 tejto hlavy týkajúcej sa nemocenských dávok, dávok v materstve a rovnocenných dávok v otcovstve.

15 Článok 19 nariadenia č. 883/2004 nazvaný „Pobyt mimo príslušného členského štátu“ vo svojom odseku 1 uvádza:

„… poistenec a jeho rodinní príslušníci s pobytom v inom členskom štáte, ako je príslušný členský štát, majú nárok na vecné dávky, ktoré sú potrebné zo zdravotných dôvodov počas ich pobytu, pričom sa zohľadní povaha dávok a očakávaná dĺžka pobytu. Tieto dávky poskytuje v mene príslušnej inštitúcie inštitúcia miesta pobytu v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré sa uplatňujú, ako keby dané osoby boli poistené podľa daných právnych predpisov.“

16 Článok 20 uvedeného nariadenia nazvaný „Cestovanie na účely poberania vecných dávok – oprávnenie dostať primerané ošetrenie mimo členského štátu bydliska“ vo svojich odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Pokiaľ nie je v tomto nariadení stanovené inak, poistenec cestujúci do iného členského štátu na účely poberania vecných dávok počas pobytu si vyžiada oprávnenie od príslušnej inštitúcie.

2. Poistenec, ktorý je oprávnený príslušnou inštitúciou cestovať do iného členského štátu na účely ošetrenia primeraného podľa jeho stavu, dostane vecné dávky poskytnuté v mene príslušnej inštitúcie inštitúciou miesta pobytu v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje, ako keby daná osoba bola poistená podľa daných právnych predpisov. Oprávnenie sa udelí, ak dané ošetrenie je medzi dávkami určenými právnymi predpismi v členskom štáte, kde má daná osoba bydlisko a kde daná osoba nemôže dostať takéto ošetrenie v časovom limite, ktorý je lekársky odôvodnený, pričom sa zohľadní jeho súčasný zdravotný stav a možný priebeh choroby.“

Nariadenie č. 987/2009

17 Podľa odôvodnenia 11 nariadenia č. 987/2009:

„Členské štáty by mali spolupracovať pri určovaní miesta bydliska osôb, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie a nariadenie… č. 883/2004, a v prípade sporu by sa mali posudzovať všetky dôležité kritériá, aby sa vec vyriešila. Tieto môžu zahŕňať kritériá uvedené v príslušnom článku tohto nariadenia.“

18 Článok 11 uvedeného nariadenia nazvaný „Spôsob určenia bydliska“ znie:

„1. Ak je rozdiel v stanoviskách inštitúcií dvoch alebo viacerých členských štátov o určení bydliska osoby, na ktorú sa uplatňuje… nariadenie [č. 883/2004], tieto inštitúcie po vzájomnej dohode určia centrum záujmov dotknutej osoby na základe celkového posúdenia všetkých dostupných informácií súvisiacich s príslušnými skutočnosťami, ktoré môžu obsahovať:

a) dĺžku a trvalosť prítomnosti na území dotknutých členských štátov;

b) situáciu dotknutej osoby vrátane:

i) povahy a osobitných vlastností každej vykonávanej činnosti, predovšetkým miesta, kde sa takáto činnosť zvyčajne vykonáva, trvalosti tejto činnosti a dĺžky trvania každej pracovnej zmluvy;

ii) jej rodinného stavu a rodinných väzieb;

iii) vykonávania akejkoľvek nezárobkovej činnosti;

iv) v prípade študentov zdroja ich príjmov;

v) jej bytovej situácie, najmä toho, či je táto situácia stabilná;

vi) členského štátu, ktorý sa považuje za miesto bydliska osoby na daňové účely.

2. Ak posúdenie rôznych kritérií, ktoré vychádzajú z príslušných skutočností, ako sa uvádzajú v odseku 1, nevedie k dohode medzi dotknutými inštitúciami, na určenie skutočného miesta bydliska osoby sa za rozhodujúci považuje úmysel tejto osoby, tak ako vyplýva z uvedených skutočností a okolností, najmä dôvody, ktoré ju viedli k presťahovaniu.“

19 Podľa bodu 5 rozhodnutia Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia č. H1 z 12. júna 2009 o rámci prechodu od nariadení Rady č. 1408/71 a č. 574/72 na nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 a č. 987/2009 a o uplatňovaní rozhodnutí a odporúčaní Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ C 106, 2010, s. 13):

„Dokumenty potrebné na uplatňovanie nariadení… č. 1408/71 a… č. 574/72 (to znamená E-formuláre, európske preukazy zdravotného poistenia a náhradné certifikáty k EPZP) vydané príslušnými inštitúciami, orgánmi a ďalšími subjektmi členských štátov pred nadobudnutím účinnosti nariadení… č. 883/2004 a… č. 987/2009 sú naďalej platné (napriek tomu, že sa odkazy týkajú nariadení… č. 1408/71 a… č. 574/72) a inštitúcie, orgány a ďalšie subjekty ostatných členských štátov ich zohľadňujú aj po tomto dátume dovtedy, kým neuplynie dátum ich platnosti, alebo dovtedy, kým sa nezrušia alebo nenahradia dokumentmi vydanými alebo oznámenými na základe nariadení… č. 883/2004 a… č. 987/2009.“

20 Toto rozhodnutie sa v súlade s jeho bodom 6 uplatňuje odo dňa nadobudnutia účinnosti nariadenia č. 987/2009, teda od 1. mája 2010.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

21 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu a spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že pán I je írsky štátny príslušník vo veku 56 rokov, ktorý pracoval súčasne v Írsku aj v Spojenom kráľovstve.

22 V auguste roku 2002, keď býval v Írsku, navštívil pán I Nemecko, aby tam strávil dovolenku so svojou družkou, pani B., rumunskou štátnou príslušníčkou. V priebehu tejto dovolenky bol prijatý na pohotovosť Universitätsklinikum Düsseldorf (Nemecko), kde zistili, že utrpel zriedkavú obojstrannú mozgovú príhodu. Odvtedy trpí závažnou kvadruplégiou a stratou schopnosti pohybu.

23 Krátko po tomto postihnutí zistili pánovi I genetickú mutáciu negatívne ovplyvňujúcu zloženie jeho krvi. Okrem toho po začatí konania vo veci samej mu diagnostikovali rakovinu, na ktorú sa tiež lieči.

24 Vzhľadom na závažnosť svojho zdravotného stavu je pán I od augusta 2002 v nepretržitej opatere a starostlivosti lekárskych špecialistov pri Universitätsklinikum Düsseldorf. Je plne pripútaný na invalidný vozík. Od svojho prepustenia z nemocnice v roku 2003 žije v Düsseldorfe s pani B, ktorá sa o neho stará. Žijú v prenajatom byte, ktorý vyhovuje potrebe používania invalidného vozíka.

25 Írskeho ministra pre sociálnu ochranu požiadal o priznanie príspevku v invalidite, ktorý mu bol spočiatku zamietnutý z dôvodu, že nemá zvyčajné bydlisko v Írsku. V roku 2008 začal súdne konanie, ktoré sa skončilo zmierom. Uvedený minister potom svoje rozhodnutie prehodnotil a vyhovel žiadosti pána I, ktorý tento príspevok poberá od tohto dňa. Podľa vnútroštátneho súdu sa musí tento dôchodok považovať za peňažnú dávku, ktorú Írsko môže podľa nariadení Únie uplatniteľných v oblasti sociálneho zabezpečenia zákonne vyhradiť pre osoby s bydliskom v tomto členskom štáte.

26 Tiež poberá nízky zamestnanecký dôchodok zo Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na základe svojej predchádzajúcej práce v tomto členskom štáte. Z Nemecka nepoberá žiadnu dávku ani príspevok.

27 Pokiaľ ide o pani B., ktorá pracovala v Nemecku, v roku 2004 súhlasila s ukončením pracovného pomeru, aby sa mohla starať o pána I na plný úväzok. Od Spolkovej republiky Nemecko dostávala dávky v nezamestnanosti. Podľa rozhodnutia vnútroštátneho súdu okrem toho požiadala o príspevok na starostlivosť o invalidnú osobu, ktorý v Nemecku vypláca zdravotná poisťovňa osoby, ktorej sa starostlivosť poskytuje. Táto žiadosť bola zamietnutá z dôvodu, že pán I má bydlisko v Írsku a že v írskom systéme sociálneho zabezpečenia sa takýto príspevok neposkytuje.

28 Vnútroštátny súd uvádza, že pán I, hoci si veľmi cení kvalitu starostlivosti, ktorú mu poskytuje nemecký systém zdravotníctva, je nútený žiť v Nemecku z dôvodu svojho zdravotného stavu a nevyhnutnosti absolvovať sústavnú lekársku liečbu. V tejto súvislosti tento súd poukazuje na slabé väzby, ktoré pán I nadviazal so Spolkovou republikou Nemecko. V Nemecku nemá bankový účet a nie je vlastníkom nijakej nehnuteľnosti v tomto členskom štáte, pričom má účet v írskej banke a naďalej ostáva v pravidelnom kontakte so svojimi dvoma deťmi narodenými v roku 1991 a 1994, ktoré žijú v Írsku. Pán I nehovorí nemecky a do nemeckej spoločnosti sa začleniť nesnaží.

29 Vo vnútroštátnom rozhodnutí sa spresňuje, že pán I by sa chcel vrátiť do Írska, čo však predpokladá splnenie viacerých podmienok, ako je jeho schopnosť cestovať, dostupnosť lekárskej liečby rovnocennej s liečbou, ktorá sa mu poskytuje v Nemecku, a osobitne dostupnosť vhodného bezbariérového bytu. Ak by tieto podmienky boli splnené, pani B. by ho sprevádzala do Írska.

30 Odkedy pán I ochorel, do zahraničia bol schopný cestovať niekoľkokrát, aj keď len na krátky čas a pod lekárskym dohľadom. V októbri 2004 vycestoval do Lisabonu (Portugalsko), kde prednášal. Niekoľkokrát vycestoval do Írska, naposledy v roku 2009. Toto cestovanie mu spôsobovalo značné ťažkosti vzhľadom na problémy spojené s prechodom cestujúceho s takým závažným postihnutím cez letiská. Účastníci konania vo veci samej nespochybňujú, že je jednoducho nemožné, aby pán I cestoval do Írska, aspoň pokiaľ by musel cestovať linkovými letmi.

31 Náklady na zdravotnú starostlivosť o pána I v Nemecku boli pôvodne uhrádzané na základe formulára E 111 týkajúceho sa situácie zdravotného poistenca, ktorého stav si okamžite vyžaduje starostlivosť v priebehu pobytu na území iného členského štátu, ako je členský štát jeho bydliska, pričom tento formulár mu bol vydaný v Írsku. Na tento formulár sa v súčasnosti vzťahuje článok 19 nariadenia č. 883/2004.

32 V priebehu marca roku 2003 HSE zmenil postavenie pána I a vydal mu s účinnosťou od tohto dátumu formulár E 112. Bol tak oprávnený príslušnou inštitúciou odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostal ošetrenie primerané jeho stavu. Tento formulár, ktorý je v súčasnosti upravený v článku 20 nariadenia č. 883/2004, bol odvtedy aspoň dvadsaťkrát obnovený.

33 Dňa 25. novembra 2011 HSE odmietol pánovi I formulár E 112 dodatočne obnoviť z dôvodu, že mal bydlisko na území Spolkovej republiky Nemecko. Dňa 5. decembra 2011 sa pán I obrátil na High Court s cieľom dosiahnuť uloženie povinnosti HSE naďalej mu vydávať tento formulár.

34 HSE uviedol, že vzhľadom na veľmi špecifickú situáciu pána I bude naďalej bezodplatne uhrádzať náklady spojené so starostlivosťou, ktorá sa mu poskytuje, a to na základe formulára E 106, ktorý sa týka nároku na vecné nemocenské dávky a dávky v materstve v prípade osôb, ktoré majú bydlisko v inom štáte ako ten, ktorý je príslušný.

35 Vnútroštátny súd sa domnieva, že existuje pochybnosť, pokiaľ ide o otázku, či v rámci právnej úpravy Únie týkajúcej sa zdravotnej starostlivosti poskytnutej v zahraničí zdravotný poistenec, ktorý je nútený zostať v členskom štáte z dôvodu mimoriadne vážneho zdravotného stavu, môže mať v tomto členskom štáte „pobyt“ v zmysle článku 19 alebo 20 nariadenia č. 883/2004.

36 Tento súd sa domnieva, že hoci mnohé z ukazovateľov uvedených v článku 11 nariadenia č. 987/2009 môžu nasvedčovať opačnému záveru, pán I by sa mal napriek tomu vzhľadom na účel a ciele tohto článku považovať za osobu, ktorá má pobyt v Nemecku.

37 Za týchto okolností High Court rozhodol prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa vychádzať z toho, že poistenec, ktorý je občanom členského štátu (‚prvý členský štát‘) a ktorý je jedenásť rokov vážne chorý v dôsledku vážnej choroby, ktorá sa prejavila po prvý raz, keď mal tento poistenec bydlisko v prvom členskom štáte, ale bol na dovolenke v inom členskom štáte (‚druhý členský štát‘), má počas tohto obdobia ‚pobyt‘ v tomto druhom členskom štáte buď na účely článku 19 ods. 1, alebo prípadne na účely článku 20 ods. 1 a 2 nariadenia… č. 883/2004, ak bol tento poistenec z dôvodu svojej vážnej choroby a dobrej dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti v skutočnosti donútený fyzicky zostať počas tohto obdobia v tomto členskom štáte?“

38 Vnútroštátny súd listom z 15. mája 2014 informoval Súdny dvor o úmrtí pána I, ku ktorému došlo 7. apríla 2014. V tom istom liste vnútroštátny súd uviedol, že trvá na svojej predbežnej otázke z dôvodu, že odpoveď je preňho nevyhnutná na účely vnútroštátneho konania. Za týchto okolností treba na otázku položenú High Court odpovedať.

O prejudiciálnej otázke

39 Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa článok 1 písm. j) a k) nariadenia č. 883/2004 má vykladať v tom zmysle, že na účely článku 19 ods. 1 alebo článku 20 ods. 1 a 2 tohto nariadenia, ak je štátny príslušník Únie, ktorý mal bydlisko v prvom členskom štáte, postihnutý v čase svojej dovolenky v druhom členskom štáte vážnou a náhlou chorobou a je nútený zostať jedenásť rokov v tomto členskom štáte z dôvodu tejto choroby a dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti v blízkosti miesta, kde býva, musí sa tento štátny príslušník považovať za osobu, ktorá má „pobyt“ v poslednom uvedenom členskom štáte.

40 Na úvod treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry nariadenie č. 1408/71 vytvorilo systém koordinácie vnútroštátnych režimov sociálneho zabezpečenia a v hlave II zaviedlo pravidlá, ktoré určujú uplatniteľnú právnu úpravu. Tieto ustanovenia mali za cieľ nielen zabrániť tomu, aby dotknuté osoby zostali bez ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia v dôsledku chýbajúcej právnej úpravy, ktorá by sa na nich uplatnila, ale ich cieľom zároveň bolo zabezpečiť, aby sa na dotknuté osoby vzťahoval systém sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu, aby sa tak zabránilo súbehu uplatniteľných vnútroštátnych právnych úprav a komplikáciám, ktoré z neho mohli vyplynúť (pozri v tomto zmysle rozsudok Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, body 45 a 46, ako aj citovanú judikatúru).

41 Aj keď nariadenie č. 883/2004 má, ako je uvedené v jeho odôvodnení 3, za cieľ modernizovať a zjednodušiť koordinačné pravidlá pre vnútroštátne právne úpravy sociálneho zabezpečenia, zachovalo si rovnaké ciele, ako sú ciele nariadenia č. 1408/71.

42 V tejto súvislosti systém zavedený nariadením č. 1408/71 používal bydlisko ako jedno z kolíznych kritérií uplatniteľnej právnej úpravy (pozri v tomto zmysle rozsudok Wencel, EU:C:2013:303, bod 48). Rovnako to platí pri nariadení č. 883/2004.

43 Podľa článku 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004 pojem „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva. Tento pojem má v práve Únie autonómny a vlastný význam (pozri analogicky rozsudok Swaddling, C-90/97, EU:C:1999:96, bod 28).

44 Ako Súdny dvor rozhodol vo veci nariadenia č. 1408/71, ak právna situácia osoby môže spadať pod právnu úpravu viacerých členských štátov, pojem členský štát, v ktorom má osoba bydlisko, sa vzťahuje na štát, v ktorom má osoba zvyčajné bydlisko a v ktorom sa zároveň nachádza obvyklé centrum jeho záujmov (pozri rozsudky Hakenberg, 13/73, EU:C:1973:92, bod 32; Swaddling, EU:C:1999:96, bod 29, a Wencel, EU:C:2013:303, bod 49).

45 V tomto kontexte treba do úvahy zobrať najmä rodinné pomery dotknutej osoby, dôvody, ktoré ju viedli k pohybu, dĺžku a nepretržitosť jej bydliska, skutočnosť, ak je to tak, že je v stabilnom zamestnaní, a jej úmysel, ktorý vyplýva zo všetkých okolností (pozri v tomto zmysle rozsudky Knoch, C-102/91, EU:C:1992:303, bod 23, a Swaddling, EU:C:1999:96, bod 29).

46 Zoznam skutočností, ktoré treba zohľadniť pri určení miesta bydliska osoby, ako bol vypracovaný judikatúrou, je v súčasnosti upravený v článku 11 nariadenia č. 987/2009. Ako uviedol generálny advokát v bode 32 svojich návrhov, tento zoznam, ktorý nie je taxatívny, nestanovuje žiadne preferenčné poradie rôznych kritérií vymedzených v odseku 1 tohto článku.

47 Z vyššie uvedeného vyplýva, že pre potreby uplatnenia nariadenia č. 883/2004 osoba nemôže mať súčasne dve miesta zvyčajného bydliska na území dvoch rôznych členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudok Wencel, EU:C:2013:3003, bod 51), pričom sa predpokladá, že sa v rámci tohto nariadenia miesto bydliska poistenej osoby nutne odlišuje od miesta jej pobytu.

48 V tomto ohľade, keďže je potrebné sa pri určení miesta bydliska poistenca opierať o všetky kritériá, samotná skutočnosť, že býva v členskom štáte, a to aj počas dlhého obdobia a nepretržite, nevyhnutne neznamená, že táto osoba má v tomto členskom štáte bydlisko v zmysle článku 1 písm. j) nariadenia č. 883/2004.

49 Doba bydliska v členskom štáte, v ktorom sa žiada o vyplatenie dávky, sa totiž nemôže považovať za zakladajúci znak pojmu „bydlisko“ v zmysle nariadenia č. 1408/71 (pozri v tomto zmysle rozsudok Swaddling, EU:C:1999:96, bod 30).

50 Iste, článok 1 písm. k) nariadenia č. 883/2004 definuje „pobyt“ ako „prechodné“ bydlisko. Ako však uviedol generálny advokát v bodoch 43 až 46 svojich návrhov, takýto „pobyt“ nemusí nevyhnutne znamenať návštevu kratšieho trvania.

51 Ako totiž na jednej strane vyplýva zo znenia článku 1 písm. va) bodu i) nariadenia č. 883/2004, články 19 a 20 tohto nariadenia sa uplatnia na vecné dávky vrátane vecných dávok „dlhodobej starostlivosti“. V dôsledku toho sa môže osoba považovať za osobu bývajúcu v inom členskom štáte, aj keď tam poberá dávky počas dlhého obdobia.

52 Na druhej strane, zatiaľ čo nariadenie č. 1408/71 vo svojom článku 22 ods. 1 písm. i) stanovovalo, že dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa spravuje právnymi predpismi príslušného štátu, toto pravidlo sa už nenachádza v článku 19 ods. 1 ani v článku 20 ods. 1 a 2 nariadenia č. 883/2004, ktoré v podstate nahradili tento článok 22 ods. 1 písm. a) až i).

53 Samotná okolnosť, že pán I zostal počas jedenástich rokov v Nemecku, tak sama osebe nestačí na konštatovanie, že mal bydlisko v tomto členskom štáte.

54 Na účely určenia obvyklého centra záujmov pána I musí totiž vnútroštátny súd zohľadniť jednak všetky relevantné kritériá, najmä kritériá uvedené v článku 11 ods. 1 nariadenia č. 987/2009, a jednak na základe odseku 2 tohto článku úmysel dotknutej osoby týkajúci sa miesta jej skutočného bydliska. Tento úmysel sa musí posúdiť vzhľadom na objektívne skutočnosti a okolnosti veci samej, keďže samotné vyjadrenie úmyslu mať bydlisko na určitom mieste samo osebe nestačí na účely uplatnenia uvedeného odseku 2.

55 V rámci prejudiciálneho konania, hoci je úlohou vnútroštátneho súdu posúdiť v poslednom rade skutkové okolnosti, má však Súdny dvor, ktorý je príslušný poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočné odpovede, právomoc poskytnúť usmernenia vychádzajúce zo spisu vo veci samej, ako aj z pripomienok, ktoré mu boli predložené, a umožňujúce vnútroštátnemu súdu rozhodnúť (pozri v tomto zmysle rozsudky Brunnhofer, C-381/99, EU:C:2001:358, bod 65, a Alakor Gabonatermelő és Forgalmazó, C-191/12, EU:C:2013:315, bod 31).

56 Medzi skutočnosťami, ktoré musí vnútroštátny súd zohľadniť na účely uplatnenia článku 1 písm. j) a k) nariadenia č. 883/2004, sa nachádza najmä skutočnosť, že aj keď pán I zostal v Nemecku počas dlhého obdobia, táto situácia nebola jeho osobnou voľbou, keďže podľa samotného znenia položenej otázky bol k tomu donútený „z dôvodu svojej vážnej choroby a dobrej dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti“.

57 V predmetnej veci je úlohou vnútroštátneho súdu, aby vzhľadom na okolnosti vo veci samej overil, aká bola schopnosť pána I cestovať, a to, či dostupná lekárska liečba na írskom území bola rovnocenná liečbe, ktorá sa mu poskytovala v Nemecku.

58 Okrem skutočností uvedených v rozhodnutí vnútroštátneho súdu treba uviesť, že pán I na pojednávaní a v odpovedi na otázku Súdneho dvora tvrdil, že nemal žiadnu väzbu s nemeckým daňovým systémom a že jeho daňové sídlo sa nachádzalo v Írsku, aj keď tam neplatil daň, keďže okrem príspevku v invalidite vyplácaného Írskom a nízkeho dôchodku vyplácaného Spojeným kráľovstvom nemal nijaký príjem.

59 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 1 písm. j) a k) nariadenia č. 883/2004 sa má vykladať v tom zmysle, že na účely článku 19 ods. 1 alebo článku 20 ods. 1 a 2 tohto nariadenia, ak je štátny príslušník Únie, ktorý mal bydlisko v prvom členskom štáte, postihnutý v čase svojej dovolenky v druhom členskom štáte vážnou a náhlou chorobou a je nútený zostať jedenásť rokov v tomto členskom štáte z dôvodu tejto choroby a dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti v blízkosti miesta, kde býva, musí sa považovať za osobu, ktorá má „pobyt“ v tomto druhom členskom štáte, napriek tomu, že má obvyklé centrum záujmov v prvom členskom štáte. Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby určil obvyklé centrum záujmov tohto štátneho príslušníka tým, že posúdi všetky relevantné skutočnosti a zohľadní jeho úmysel tak, ako vyplýva z týchto skutočností, keďže samotná okolnosť, že tento štátny príslušník zostáva v druhom členskom štáte počas dlhého obdobia, sama osebe nestačí na záver, že má v tomto štáte bydlisko.

O trovách

60 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 1 písm. j) a k) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia sa má vykladať v tom zmysle, že na účely článku 19 ods. 1 alebo článku 20 ods. 1 a 2 tohto nariadenia, ak je štátny príslušník Únie, ktorý mal bydlisko v prvom členskom štáte, postihnutý v čase svojej dovolenky v druhom členskom štáte vážnou a náhlou chorobou a je nútený zostať jedenásť rokov v tomto členskom štáte z dôvodu tejto choroby a dostupnosti špecializovanej zdravotnej starostlivosti v blízkosti miesta, kde býva, musí sa považovať za osobu, ktorá má „pobyt“ v tomto druhom členskom štáte, napriek tomu, že má obvyklé centrum záujmov v prvom členskom štáte. Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby určil obvyklé centrum záujmov tohto štátneho príslušníka tým, že posúdi všetky relevantné skutočnosti a zohľadní jeho úmysel tak, ako vyplýva z týchto skutočností, keďže samotná okolnosť, že tento štátny príslušník zostáva v druhom členskom štáte počas dlhého obdobia, sama osebe nestačí na záver, že má v tomto štáte bydlisko.

Podpisy